

Laan Corpus den Hoorn 300
9728 JT Groningen
Telefoon (050) 595 73 00
Telefax (050) 595 74 00

**MKB-vriendelijkste
gemeente van
Nederland 2008**

Totaalrapport Nederland en provincies

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van het in 2008 gehouden onderzoek naar de MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland.

Op basis van dit onderzoek is een ranglijst gevormd en is in oktober in enkele landsdelen een prijs uitgereikt aan de hoogst geklasseerde gemeente in deze lijst. Op 10 november is dé MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland bekend gemaakt.

De prijsuitreiking is een initiatief van MKB-Nederland, samen met het Ministerie van Economische Zaken en de landelijke Kamer van Koophandel. De prijs dient als stimulans voor de gemeenten om zich meer in te spannen voor het midden- en kleinbedrijf. Door de prijs moet een positief ondernemersklimaat in gemeenten dichterbij worden gebracht.

Wij bedanken op deze plek alle ondernemers en gemeenten die hun medewerking aan dit onderzoek hebben verleend.

Groningen, oktober 2008
HanzeConnect

M.B. Brummer
drs. H. Haan
A. Versteeg
E.H. van der Woude

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Resultaten.....	2
	2.1 Tevredenheid van de ondernemers	2
	2.2 Het imago van de gemeente.....	9
	2.3 Communicatie en beleid.....	22
	2.4 Lasten.....	29
	2.5 Wegingsfactoren.....	36
3.	Ranglijst MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland	37
4.	Provincieranglijsten MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland	48
	4.1 Drenthe	48
	4.2 Flevoland.....	49
	4.3 Fryslân	50
	4.4 Gelderland	51
	4.5 Groningen.....	53
	4.6 Limburg.....	54
	4.7 Noord-Brabant.....	55
	4.8 Noord-Holland.....	57
	4.9 Overijssel	59
	4.10 Utrecht	60
	4.11 Zeeland.....	61
	4.12 Zuid-Holland.....	62

1. Inleiding

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is in feite het vaststellen van een ranglijst van gemeenten. Deze ranglijst moet aangeven wat de relatieve positie van iedere gemeente in haar provincie is als het gaat om de kwaliteit van het ondernemersklimaat. Het zegt feitelijk niet zozeer iets over de absolute prestaties van de afzonderlijke gemeenten, wel over de prestaties in vergelijking met andere gemeenten.

Deze rangorde is gebaseerd op vier onderdelen:

- Tevredenheid van de ondernemers over de eigen gemeente
- Het imago van de gemeente bij ondernemers buiten de gemeente
- Communicatie en beleid met betrekking tot het MKB
- Hoogte van de gemeentelijke lasten

Deze vier aspecten zijn bepaald door middel van een kwantitatief digitaal en telefonisch onderzoek. Het aspect "lasten" is gedeeltelijk tevens op basis van deskresearch vastgesteld.

Populatie, steekproef en respons

Het onderzoek is voor iedere gemeente in Nederland gehouden. Hiervoor hebben in het totaal 15.537 ondernemers (die voldoen aan de MKB-criteria) hun medewerking verleend aan een telefonisch of digitaal onderzoek (gemiddeld 35 ondernemers per gemeente; de grootste gemeenten meer, de kleinere meestal minder).

Op basis van branche en grootte van de groep responderende ondernemers is het onderzoek representatief te noemen.

2. Resultaten

2.1 Tevredenheid van de ondernemers

Aan alle ondernemers is gevraagd welk rapportcijfer (tussen 1 en 10) men het ondernemersklimaat van de eigen gemeente zou geven. Het moest hierbij gaan om door de gemeente beïnvloedbare factoren, zoals regelgeving, lokale belastingen, openbare voorzieningen en ondernemersvriendelijkheid. Op basis van het gemiddelde cijfer van de ondernemers zijn de gemeenten op dit onderdeel gerangschikt. Overigens hebben wij niet alleen een gemiddeld rapportcijfer per gemeente bepaald, maar ook een zogenaamd genormaliseerd getal (standaardscore) om mee verder te kunnen rekenen. Met deze procedure is het mogelijk om "appels" met "peren" te kunnen vergelijken en dus de vier pijlers onderling.

De hoogste tevredenheidsscore was voor de gemeenten Koggenland (N-H), Helden (L), Bunschoten (Ut) en Renswoude (Ut). Deze gemeenten kregen van de eigen ondernemers een 7,6 als rapportcijfer. In het algemeen werden de gemeenten in Nederland gemiddeld gewaardeerd met een 6,3.

De volgende tabel bevat de ranglijst "Tevredenheid van de ondernemers in de gemeente".

Ranglijst – Tevredenheid van de ondernemers in de gemeente

Rang	Gemeente	Provincie	Cijfer	Rang	Gemeente	Provincie	Cijfer
1	Koggenland	N-H	7,6	38	Leek	Gr	6,9
2	Helden	L	7,6	39	Rijssen-Holten	Ov	6,9
3	Bunschoten	Ut	7,6	40	Weesp	N-H	6,9
4	Renswoude	Ut	7,6	41	Pekela	Gr	6,9
5	Kapelle	Z	7,4	42	Houten	Ut	6,9
6	Roermond	L	7,3	43	Strijen	Z-H	6,9
7	Bergambacht	Z-H	7,3	44	Dongen	N-B	6,9
8	Werkendam	N-B	7,2	45	Barendrecht	Z-H	6,9
9	Maasdonk	N-B	7,2	46	Heerhugowaard	N-H	6,9
10	Horst aan de Maas	L	7,2	47	Wervershoof	N-H	6,8
11	Skarsterlân	Fr	7,2	48	Amersfoort	Ut	6,8
12	Ferwerderadiel	Fr	7,2	49	Beek	L	6,8
13	Beesel	L	7,2	50	Bolsward	Fr	6,8
14	Ten Boer	Gr	7,1	51	Bladel	N-B	6,8
15	Reeuwijk	Z-H	7,1	52	Schagen	N-H	6,8
16	Edam-Volendam	N-H	7,1	53	Waalwijk	N-B	6,8
17	Rijswijk	Z-H	7,1	54	Bloemendaal	N-H	6,8
18	Graafstroom	Z-H	7,1	55	Urk	Flevo	6,8
19	Stede Broec	N-H	7,1	56	Deventer	Ov	6,8
20	Meerlo-Wanssum	L	7,1	57	Baarn	Ut	6,8
21	Oldenzaal	Ov	7,0	58	Menaldumadeel	Fr	6,8
22	Dalfsen	Ov	7,0	59	Schermer	N-H	6,8
22	Etten-Leur	N-B	7,0	60	Borne	Ov	6,8
24	Leeuwarderadeel	Fr	7,0	61	Oosterhout	N-B	6,8
25	Lisse	Z-H	7,0	62	Korendijk	Z-H	6,8
26	Lopik	Ut	7,0	63	Sliedrecht	Z-H	6,8
27	Wijchen	Gl	7,0	64	Veenendaal	Ut	6,8
28	Tytsjerksteradiel	Fr	7,0	65	Gorinchem	Z-H	6,8
29	Terneuzen	Z	7,0	66	Sint-Oedenrode	N-B	6,8
30	Brielle	Z-H	6,9	67	Zwolle	Ov	6,8
31	Cromstrijen	Z-H	6,9	68	Purmerend	N-H	6,8
32	Laarbeek	N-B	6,9	69	Uden	N-B	6,8
33	Veldhoven	N-B	6,9	70	Someren	N-B	6,8
34	Noord-Beveland	Z	6,9	71	Hoogeveen	Dr	6,8
35	Enschede	Ov	6,9	72	Olst-Wijhe	Ov	6,8

Rang	Gemeente	Provincie	Cijfer	Rang	Gemeente	Provincie	Cijfer
36	Sneek	Fr	6,9	73	Lochem	Gl	6,7
37	Roerdalen	L	6,9	74	Woudenberg	Ut	6,7

Rang	Gemeente	Provincie	Cijfer	Rang	Gemeente	Provincie	Cijfer
75	Heiloo	N-H	6,7	112	Hardinxveld-Giessendam	Z-H	6,6
76	Loon op Zand	N-B	6,7	113	Bodegraven	Z-H	6,6
77	Laren	N-H	6,7	114	Goes	Z	6,6
78	Rotterdam	Z-H	6,7	115	Tilburg	N-B	6,6
79	Hendrik-Ido-Ambacht	Z-H	6,7	116	Helmond	N-B	6,6
80	Leerdam	Z-H	6,7	117	Amstelveen	N-H	6,6
81	Oegstgeest	Z-H	6,7	118	Zoetermeer	Z-H	6,6
82	Oost Gelre	Gl	6,7	119	Diemen	N-H	6,6
83	Kessel	L	6,7	120	Nunspeet	Gl	6,6
84	Alkmaar	N-H	6,7	121	Hellendoorn	Ov	6,6
85	Zaltbommel	Gl	6,7	122	Waalre	N-B	6,6
86	Staphorst	Ov	6,7	123	Leiderdorp	Z-H	6,6
87	Heemstede	N-H	6,7	124	Sevenum	L	6,6
88	Leidschendam-Voorburg	Z-H	6,7	125	Blaricum	N-H	6,6
89	Spijkenisse	Z-H	6,7	126	Breda	N-B	6,6
90	Woerden	Ut	6,7	127	Maassluis	Z-H	6,6
91	Heemskerk	N-H	6,7	128	Soest	Ut	6,6
92	Nuth	L	6,7	129	Appingedam	Gr	6,6
93	Drechterland	N-H	6,7	130	Baarle-Nassau	N-B	6,6
94	Boxmeer	N-B	6,7	131	Rucphen	N-B	6,6
95	Tubbergen	Ov	6,7	132	Aalburg	N-B	6,6
96	Wierden	Ov	6,7	133	Rijnwaarden	Gl	6,6
96	Zoeterwoude	Z-H	6,7	134	Rhenen	Ut	6,6
98	Drimmelen	N-B	6,6	135	Goedereede	Z-H	6,6
99	Nieuwerkerk aan den IJssel	Z-H	6,6	136	Anna Paulowna	N-H	6,5
100	Niedorp	N-H	6,6	137	Lingewaal	Gl	6,5
101	Borsele	Z	6,6	138	Haren	Gr	6,5
102	Middelburg	Z	6,6	139	Hardenberg	Ov	6,5
103	Landsmeer	N-H	6,6	140	Best	N-B	6,5
104	Oirschot	N-B	6,6	141	Menterwolde	Gr	6,5
105	Harenkarspel	N-H	6,6	142	Marum	Gr	6,5
106	Haarlemmerliede en Spaarnwoude	N-H	6,6	143	Stadskanaal	Gr	6,5
107	Schiermonnikoog	Fr	6,6	144	Harlingen	Fr	6,5
108	Opmeer	N-H	6,6	145	Eindhoven	N-B	6,5
109	Meerssen	L	6,6	146	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	N-B	6,5

110	Wûnseradiel	Fr	6,6	147	Woensdrecht	N-B	6,5
111	Naarden	N-H	6,6	148	Overbetuwe	Gl	6,5
Rang	Gemeente	Provincie	Cijfer				
149	Smallingerland	Fr	6,5				
150	Groesbeek	Gl	6,5				

Ranglijst – Imago van de gemeente bij ondernemers buiten de gemeente

Rang	Gemeente	Provincie	% positief	Cijfer positief	% negatief	Cijfer negatief	Imago score
1	Eindhoven	N-B	2,35	7,7	1,15	5,1	12,29969
2	Heerenveen	Fr	1,67	7,7	0,32	4,5	11,13835
3	Breda	N-B	1,59	7,4	0,41	4,9	9,75518
4	Utrecht	Ut	2,51	7,4	1,70	4,6	9,25179
5	Zwolle	Ov	1,39	7,4	0,35	4,8	8,44751
6	Amersfoort	Ut	1,27	7,3	0,32	4,8	7,69914
7	Sneek	Fr	1,04	7,6	0,13	5,3	7,29832
8	Den Bosch	N-B	1,06	7,4	0,13	4,3	7,10962
9	Maastricht	L	1,74	7,6	1,19	4,7	6,94723
10	Apeldoorn	Gl	1,17	7,3	0,36	4,0	6,32619
11	Haarlem	N-H	1,07	7,5	0,29	4,1	6,29305
12	Smallingerland	Fr	0,94	7,5	0,20	5,2	6,02809
13	Goes	z	0,83	7,7	0,11	4,9	5,74904
14	Skarsterlân	Fr	0,76	7,6	0,04	5,5	5,55225
15	Uden	N-B	0,75	7,7	0,11	4,9	5,16658
16	Haarlemmermeer	N-H	0,81	7,5	0,17	4,2	5,12736
17	Alkmaar	N-H	0,96	7,4	0,41	4,2	4,72889
18	Assen	Dr	0,90	7,3	0,36	4,7	4,64928
19	Almere	Flevo	2,13	7,6	2,05	4,2	4,49309
20	Dronten	Flevo	0,64	7,5	0,07	3,8	4,31833
21	Roermond	L	0,81	8,0	0,39	4,4	4,29990
22	Emmen	Dr	0,96	7,6	0,62	5,1	4,27056
23	Hardenberg	Ov	0,64	7,7	0,21	5,7	4,00892
24	Veenendaal	Ut	0,68	7,7	0,22	4,4	3,98886
25	Ede	Gl	0,66	7,3	0,18	4,2	3,79089
26	Leek	Gr	0,52	7,6	0,08	5,6	3,56218
27	Alphen aan den Rijn	Z-H	0,49	7,6	0,06	4,6	3,42167
28	Noordenveld	Dr	0,46	7,5	0,03	7,0	3,37666
29	Enschede	Ov	0,82	7,2	0,52	5,1	3,33031
30	Heerhugowaard	N-H	0,51	7,6	0,11	4,7	3,29928
31	Tilburg	N-B	1,13	7,5	0,97	4,6	3,26050
32	Zeist	Ut	0,45	7,7	0,06	4,5	3,11915
33	Doetinchem	Gl	0,49	7,5	0,13	5,3	3,04542
34	Oldenzaal	Ov	0,45	7,4	0,06	4,5	3,00157
35	Deventer	Ov	0,51	7,5	0,17	4,6	2,97881

Rang	Gemeente	Provincie	% positief	Cijfer positief	% negatief	Cijfer negatief	Imago score
36	Amstelveen	N-H	0,42	7,6	0,06	5,0	2,90041
37	Arnhem	Gl	1,00	7,1	0,8	4,7	2,85431
38	Westland	Z-H	0,46	7,6	0,14	4,9	2,80907
39	Gorinchem	Z-H	0,41	7,7	0,08	5,0	2,70571
40	Weert	L	0,47	7,7	0,18	4,6	2,67424
41	Veghel	N-B	0,39	7,9	0,08	4,8	2,66704
42	Venray	L	0,57	7,6	0,38	5,4	2,58072
43	Noordoostpolder	Flevo	0,49	7,6	0,22	4,8	2,55393
44	Schagen	N-H	0,37	7,3	0,03	5,0	2,54536
45	Meppel	Dr	0,39	7,3	0,07	5,0	2,53008
46	Bergen op Zoom	N-B	0,38	7,8	0,11	5,3	2,44148
47	Horst aan de Maas	L	0,33	7,6	0,03	5,8	2,36904
48	Zeewolde	Flevo	0,38	7,7	0,06		2,36593
49	Wijchen	Gl	0,39	7,3	0,07	2,8	2,36389
50	Barendrecht	Z-H	0,34	7,7	0,06	4,5	2,30175
51	Etten-Leur	N-B	0,31	7,5	0,01	5,5	2,27396
52	Lisse	Z-H	0,33	7,4	0,06	6,7	2,20675
53	Woerden	Ut	0,38	7,5	0,11	4,0	2,18896
54	Rijssen-Holten	Ov	0,35	7,7	0,15	6,1	2,12308
55	Nijmegen	Gl	1,22	7,3	1,18	4,2	2,09843
56	Hengelo	Ov	0,49	7,3	0,27	4,4	2,08737
57	Roosendaal	N-B	0,46	7,6	0,25	4,3	2,07493
58	Zevenaar	Gl	0,31	7,6	0,06	4,7	2,06034
59	Haren	Gr	0,30	7,5	0,03	3,5	2,04971
60	Veldhoven	N-B	0,33	7,3	0,07	4,6	2,01089
61	Steenwijkerland	Ov	0,34	7,6	0,10	4,2	1,99970
62	Hoorn	N-H	0,51	7,3	0,34	4,6	1,96641
63	Houten	Ut	0,28	7,4	0,06	4,3	1,79548
64	Oosterhout	N-B	0,26	7,5	0,04	5,7	1,75106
65	Groningen	Gr	2,68	7,5	3,58	4,9	1,70519
66	Dalfsen	Ov	0,24	7,4	0,01	1,0	1,68378
67	Aa en Hunze	Dr	0,30	7,4	0,11	5,3	1,67262
68	Bergambacht	Z-H	0,20	8,1	0,00		1,65222
69	Zaltbommel	Gl	0,28	7,2	0,10	5,2	1,57285
70	Duiven	Gl	0,22	7,5	0,03	7,0	1,54396
71	Deurne	N-B	0,23	7,2	0,03	5,0	1,52858

Rang	Gemeente	Provincie	% positief	Cijfer positief	% negatief	Cijfer negatief	Imago score
72	Hoogeveen	Dr	0,41	7,3	0,27	4,5	1.50860
73	Wieringermeer	N-H	0,23	7,7	0,06	4,9	1.48791
74	Oud-Beijerland	Z-H	0,24	7,4	0,10	6,3	1.45807
75	Tynaarlo	Dr	0,30	7,0	0,10	3,6	1.45480
76	IJsselstein	Ut	0,20	7,3	0,01	5,5	1.42890
77	Midden-Drenthe	Dr	0,31	7,3	0,17	4,9	1.42035
78	Echt-Susteren	L	0,20	7,8	0,04	6,0	1.41724
79	Asten	N-B	0,19	7,7	0,01	6,0	1.40841
80	Overbetuwe	Gl	0,22	7,7	0,04	3,5	1.39268
81	Valkenswaard	N-B	0,19	7,7	0,03	7,0	1.37437
82	Harderwijk	Gl	0,23	7,6	0,07	4,6	1.37297
83	Nunspeet	Gl	0,19	7,9	0,04	4,7	1.27733
84	Zoetermeer	Z-H	0,50	7,5	0,42	4,1	1.26815
85	Raalte	Ov	0,18	8,0	0,03	4,0	1.24178
86	Boxmeer	N-B	0,22	7,5	0,07	4,4	1.23573
87	Oost Gelre	Gl	0,16	7,6	0,00		1.22731
88	Lansingerland	Z-H	0,18	7,4	0,03	5,0	1.16831
89	Eersel	N-B	0,20	7,3	0,07	5,3	1.15731
90	Moerdijk	N-B	0,22	7,5	0,08	4,4	1.15462
91	Naarden	N-H	0,18	7,2	0,01		1.13403
92	Stede Broec	N-H	0,16	7,3	0,01	6,0	1.12661
93	Delft	Z-H	0,34	7,6	0,21	3,1	1.12208
94	Bodegraven	Z-H	0,15	7,9	0,01	5,0	1.10255
95	Gaasterlân-Sleat	Fr	0,23	7,5	0,11	4,4	1.09331
96	Bronckhorst	Gl	0,23	7,4	0,11	4,4	1.09005
97	Waddinxveen	Z-H	0,16	7,1	0,01	5,0	1.07985
98	Ridderkerk	Z-H	0,18	7,7	0,06	5,1	1.07823
99	Oisterwijk	N-B	0,18	7,6	0,06	5,0	1.05786
100	Leidschendam-Voorburg	Z-H	0,18	7,2	0,03	2,3	1.05689
101	Gemert-Bakel	N-B	0,14	8,3	0,01	4,0	1.03741
102	Oss	N-B	0,43	7,7	0,46	5,0	1.03065
103	Alblasserdam	Z-H	0,18	7,9	0,07	4,3	0.99564
104	Sittard-Geleen	L	0,57	7,5	0,59	4,4	0.98171
105	Borger-Odoorn	Dr	0,19	7,6	0,11	5,9	0.98062
106	Ten Boer	Gr	0,16	7,8	0,06	4,5	0.96550
	Helden	L	0,15	7,7	0,04	5,7	0.96345

Rang	Gemeente	Provincie	% positief	Cijfer positief	% negatief	Cijfer negatief	Imago score
107							
108	Middelburg	z	0,26	7,8	0,21	5,0	0,96072
109	Lochem	Gl	0,15	7,3	0,03	5,5	0,95457
110	Leudal	L	0,18	7,3	0,07	4,9	0,93329
111	Nijkerk	Gl	0,19	7,6	0,10	4,8	0,93273
112	De Bilt	Ut	0,15	7,4	0,03	4,0	0,93148
113	Zwijndrecht	Z-H	0,14	7,6	0,01	3,0	0,92555
114	Tubbergen	Ov	0,15	7,1	0,04	6,0	0,88376
115	Sliedrecht	Z-H	0,15	7,9	0,06	4,8	0,88092
116	Baarn	Ut	0,12	7,2	0,00		0,88015
117	Tiel	Gl	0,27	7,3	0,21	4,7	0,87701
118	Harlingen	Fr	0,24	7,7	0,20	4,9	0,87376
119	Utrechtse Heuvelrug	Ut	0,18	6,9	0,07	5,0	0,86321
120	Bussum	N-H	0,16	7,6	0,07	4,3	0,83961
121	Rheden	Gl	0,19	7,1	0,08	3,9	0,83240
122	Cromstrijen	Z-H	0,12	7,3	0,01	5,0	0,81875
123	Huizen	N-H	0,12	7,3	0,01	5,0	0,81870
124	Soest	Ut	0,12	7,1	0,01	6,5	0,81253
125	Opsterland	Fr	0,15	7,6	0,07	5,3	0,80720
126	Margraten	L	0,15	7,3	0,03		0,80144
127	Putten	Gl	0,15	7,8	0,07	4,9	0,80139
128	Hof van Twente	Ov	0,18	7,2	0,08	4,3	0,79614
129	Beek	L	0,15	7,9	0,08	5,3	0,78617
130	Lemsterland	Fr	0,14	8,2	0,08	6,0	0,77981
131	De Ronde Venen	Ut	0,12	7,3	0,03	6,0	0,77936
132	Capelle aan den IJssel	Z-H	0,12	7,4	0,03	5,0	0,76176
133	Bladel	N-B	0,12	7,9	0,04	5,0	0,75611
134	Purmerend	N-H	0,34	7,6	0,32	4,4	0,75289
135	Hendrik-Ido-Ambacht	Z-H	0,11	7,6	0,01	5,0	0,75001
136	Hellendoorn	Ov	0,15	7,2	0,07	5,3	0,74269
137	Schouwen-Duiveland	z	0,16	7,6	0,07	3,0	0,73813
138	De Wolden	Dr	0,14	7,4	0,03		0,73062
139	Nederweert	L	0,12	8,0	0,04	4,0	0,72442
140	Best	N-B	0,14	7,3	0,06	5,0	0,71414
141	Krimpen aan den IJssel	Z-H	0,12	7,3	0,03	3,5	0,71255
142	Baarle-Nassau	N-B	0,09	7,5	0,00		0,71100

Rang	Gemeente	Provincie	% positief	Cijfer positief	% negatief	Cijfer negatief	Imago score
143	Rijswijk	Z-H	0,12	7,3	0,03	3,5	0,70619
144	Waalwijk	N-B	0,20	7,5	0,14	4,1	0,69900
145	Stein	L	0,12	7,4	0,03	2,5	0,69712
146	Boekel	N-B	0,11	7,8	0,04	6,5	0,69399
147	Aalsmeer	N-H	0,11	7,8	0,04	6,0	0,67274
148	Middelharnis	Z-H	0,15	7,8	0,07	3,0	0,67002
149	Coevorden	Dr	0,19	7,4	0,13	4,1	0,66772
150	Zutphen	Gl	0,22	7,7	0,17	4,0	0,66089

2.3 Communicatie en beleid

Aan alle ondernemers is gevraagd of hun gemeente:

- een aanspreekpunt heeft voor ondernemers
- op haar website informatie heeft voor ondernemers
- structureel overleg voert met ondernemers
- specifiek beleid heeft voor het midden- en kleinbedrijf
- regelmatig bij bedrijven over de vloer komt
- de afgelopen 3 jaar heeft geïnvesteerd in bedrijfsterreinen
- de afgelopen 3 jaar heeft geïnvesteerd in stads- of dorpscentrum
- beleid heeft voor startende ondernemingen
- bedrijven ondersteunt met subsidies of stimuleringsregelingen

De antwoordcategorie "ja" kreeg 4 punten, "nee" 0 en "weet niet/misschien" 1 punt. Aldus is primair gemeten wat de eigen gemeente volgens de ondernemers te bieden heeft. Dit is de resultante van feitelijk aanwezig beleid en de communicatie erover door de gemeente. Wat dus vooral telt is in hoeverre ondernemers weten/merken of iets geboden wordt. Dit achten wij belangrijker dan het feitelijke "officiële" aanbod: "be good and tell it". En als bepaalde voorzieningen ook feitelijk ontbreken zal dit ten eerste niet gecommuniceerd worden en de ondernemer er ten tweede niets van merken; een lage score is het onvermijdelijke gevolg. Met de genoemde puntenverdeling krijgt de gemeente nog wel een beetje het voordeel van de twijfel als men "weet niet" of "misschien" antwoordde: mogelijk heeft de gemeente het aspect wel "in huis", maar communiceert men het onvoldoende. De maximumscore is dus theoretisch ($9 \times 4 =$) 36. De hoogste score is behaald door Enschede met gemiddeld 25,57 punten. De gemiddelde score is ten behoeve van combinatie met de andere pijlers ook voor deze pijler genormaliseerd tot een standaardscore op communicatie en beleid.

De volgende tabel bevat de ranglijst "Communicatie en Beleid".

Ranglijst – Communicatie en Beleid

Rang	Gemeente	Provincie	Score	Rang	Gemeente	Provincie	Score
1	Enschede	Ov	25,57	38	Smallingerland	Fr	21,25
2	Skarsterlân	Fr	25,24	39	Sevenum	L	21,24
3	Helden	L	24,44	40	Veenendaal	Ut	21,24
4	Hardenberg	Ov	24,29	41	Hellendoorn	Ov	21,18
5	Tilburg	N-B	24,23	42	Woensdrecht	N-B	21,14
6	Hoogeveen	Dr	23,75	43	Deurne	N-B	21,14
7	Roermond	L	23,43	44	Bolsward	Fr	21,13
8	Horst aan de Maas	L	23,43	45	Bergen op Zoom	N-B	21,08
9	Wijchen	Gl	23,38	46	Rijswijk	Z-H	21,04
10	Urk	Flevo	23,27	47	Rijssen-Holten	Ov	21,04
11	Ferwerderadiel	Fr	23,26	48	Veghel	N-B	20,94
12	Zoetermeer	Z-H	23,25	49	Sint-Dedenrode	N-B	20,77
13	Bunschoten	Ut	23,10	50	Leeuwarderadeel	Fr	20,74
14	Helmond	N-B	23,03	51	Dalfsen	Ov	20,68
15	Rotterdam	Z-H	22,94	52	Houten	Ut	20,60
16	Lelystad	Flevo	22,84	53	Ede	Gl	20,60
17	Breda	N-B	22,60	54	Almere	Flevo	20,55
18	Arnhem	Gl	22,60	55	Groningen	Gr	20,53
19	Tytsjerksteradiel	Fr	22,41	56	Zwolle	Ov	20,45
20	Lisse	Z-H	22,27	57	Oisterwijk	N-B	20,44
21	Emmen	Dr	22,07	58	Pekela	Gr	20,43
22	Noordoostpolder	Flevo	22,04	59	Coevorden	Dr	20,39
23	Uden	N-B	22,00	60	Duiven	Gl	20,32
24	Deventer	Ov	21,81	61	Raalte	Ov	20,24
25	Venlo	L	21,76	62	Leek	Gr	20,20
26	Weert	L	21,75	63	Nijmegen	Gl	20,18
27	Sneek	Fr	21,64	64	Almelo	Ov	20,12
28	Bergambacht	Z-H	21,58	65	Apeldoorn	Gl	20,11
29	Overbetuwe	Gl	21,50	66	Echt-Susteren	L	20,08
30	Ermelo	Gl	21,39	67	Vlagtwedde	Gr	20,05
31	Eindhoven	N-B	21,39	68	Amstelveen	N-H	20,04
32	Bronckhorst	Gl	21,37	69	Kapelle	Z	20,03
33	Oldenzaal	Ov	21,31	70	Pijnacker-Nootdorp	Z-H	20,03
34	Stadskanaal	Gr	21,30	71	Heerlen	L	20,00
35	Leeuwarden	Fr	21,30	72	Kampen	Ov	19,92
36	Sittard-Geleen	L	21,29	73	het Bildt	Fr	19,84
37	Venray	L	21,29	74	Gemert-Bakel	N-B	19,81

Rang	Gemeente	Provincie	Score	Rang	Gemeente	Provincie	Score
75	Olst-Wijhe	Ov	19,79	112	Nieuwerkerk aan den IJssel	Z-H	18,86
76	Lansingerland	Z-H	19,73	113	Beek	L	18,86
77	Amsterdam	N-H	19,70	114	Geldrop-Mierlo	N-B	18,83
78	Opmeer	N-H	19,58	115	Barneveld	Gl	18,81
79	Menaldumadeel	Fr	19,51	116	Ten Boer	Gr	18,78
80	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	N-B	19,48	117	Winterswijk	Gl	18,78
81	Bladel	N-B	19,47	118	Schiedam	Z-H	18,72
82	Renswoude	Ut	19,47	119	Heerenveen	Fr	18,68
83	Zeewolde	Flevo	19,45	120	Someren	N-B	18,67
84	Middelburg	Z	19,44	121	Utrecht	Ut	18,62
85	Den Haag	Z-H	19,43	122	Lopik	Ut	18,59
86	Harlingen	Fr	19,39	123	Etten-Leur	N-B	18,58
87	Purmerend	N-H	19,38	124	Wierden	Ov	18,57
88	Steenwijkerland	Ov	19,37	125	Amersfoort	Ut	18,57
89	Tiel	Gl	19,36	126	Groesbeek	Gl	18,56
90	Strijen	Z-H	19,33	127	Tubbergen	Ov	18,54
91	Maassluis	Z-H	19,33	128	Nederweert	L	18,53
92	Schagen	N-H	19,31	129	Nuth	L	18,52
93	Haarlemmermeer	N-H	19,28	130	Landsmeer	N-H	18,50
94	Oost Gelre	Gl	19,21	131	Sluis	Z	18,48
95	Putten	Gl	19,19	132	Heerhugowaard	N-H	18,48
96	Marum	Gr	19,17	133	Doetinchem	Gl	18,44
97	Terneuzen	Z	19,15	134	Halderberge	N-B	18,44
98	Gorinchem	Z-H	19,14	135	Den Bosch	N-B	18,43
99	Oosterhout	N-B	19,13	136	Nunspeet	Gl	18,42
100	Beesel	L	19,13	137	Stede Broec	N-H	18,41
101	Bodegraven	Z-H	19,12	138	Leerdam	Z-H	18,41
102	Oldebroek	Gl	19,12	139	Maastricht	L	18,40
103	Reimerswaal	Z	19,11	140	Landgraaf	L	18,34
104	Koggenland	N-H	19,11	141	Oud-Beijerland	Z-H	18,30
105	Goes	Z	19,04	142	Appingedam	Gr	18,29
106	Lingewaard	Gl	18,97	143	Noordenveld	Dr	18,26
107	Spijkensisse	Z-H	18,96	144	Hoorn	N-H	18,24
108	Staphorst	Ov	18,93	145	Dongeradeel	Fr	18,23
109	Alkmaar	N-H	18,91	146	Brielle	Z-H	18,21

110	Laarbeek	N-B	18,91	147	Heiloo	N-H	18,19
111	Dordrecht	Z-H	18,88	148	Schijndel	N-B	18,18

Rang	Gemeente	Provincie	Score	Rang	Gemeente	Provincie	Score
149	Cuijk	N-B	18,18				
150	Alphen aan den Rijn	Z-H	18,17				

2.4 Lasten

Als indicatie van de lokale lasten is gekozen voor een combinatie van twee factoren:

- Het OZB-tarief voor niet-woningen (gebruikers- plus eigenarendeel), afkomstig van een officieel overzicht van het COELO.
- Het rapportcijfer voor de tevredenheid over het aspect “gemeentelijke lasten”, afkomstig van het kwantitatieve onderzoek onder de ondernemers;

De gemeente met het laagste totale OZB-tarief voor niet-woningen is Koggenland: € 1,51 per € 2.500,- WOZ-waarde. De gemeente met het hoogste OZB-tarief is Nijmegen met een tarief van opgeteld € 18,12.

De gemeente met het hoogste rapportcijfer op “gemeentelijke lasten” is wederom Koggenland met gemiddeld een 7,69. De ondernemers ervaren de lasten dus inderdaad als erg laag, dus is men zeer tevreden. Nijmegen scoort het laagst met gemiddeld een 3,88 en dat betekent dat men de lasten kennelijk ook als hoog ervaart.

Overigens zien wij bij veel gemeenten, dat het rapportcijfer voor gemeentelijke lasten niet per se gelijke tred houdt met het OZB-tarief: een OZB-tarief kan best laag zijn, maar de “lastenbeleving” van de ondernemer kan alsnog leiden tot een lage tevredenheid (Loenen heeft bv. een erg laag OZB-tarief van 2,99, maar de ondernemers geven gemiddeld slechts een 4,85 als rapportcijfer; omgekeerd: Eemsmond is één van de duurste gemeentes met een tarief van 14,18, maar men geeft een rapportcijfer van gemiddeld 6,03). Ondernemers kijken dus ook naar wat er geboden wordt voor OZB-tarieven en ten tweede zal men bij het geven van het rapportcijfer mogelijk ook bv. kosten van vergunningen meewegen.

OZB-tarief en rapportcijfer zijn statistisch genormaliseerd, waardoor er een gemiddelde standaardscore voor “Lasten” kan worden berekend (rapportcijfers en OZB-tarieven zijn immers “appels” en “peren”; beide indicatoren telden overigens voor 50% mee). De gemeenten zijn vervolgens op basis van dit eindgetal gerangschikt.

De verkregen gemiddelde standaardscore kan bovendien weer worden vergeleken met de drie andere pijlers.

De volgende tabel bevat de ranglijst “Lasten per gemeente”.

Ranglijst – Lasten per gemeente

Rang	Gemeente	Provincie	Score OZB	Cijfer	Rang	Gemeente	Provincie	Score OZB	Cijfer
1	Koggenland	N-H	1,51	7,69	38	De Ronde Venen	Ut	4,40	6,05
2	Renswoude	Ut	4,51	7,17	39	Etten-Leur	N-B	5,25	6,22
3	Beesel	L	4,68	7,17	40	Sevenum	L	4,91	6,14
4	Rozendaal	Gl	3,86	6,59	41	Heumen	Gl	5,13	6,19
5	Texel	N-H	3,13	6,39	42	Roerdalen	L	5,11	6,17
6	Laarbeek	N-B	5,78	6,93	43	Wijchen	Gl	6,07	6,38
7	Bunschoten	Ut	5,37	6,83	44	Soest	Ut	5,84	6,31
8	Someren	N-B	5,25	6,75	45	Steenbergen	N-B	5,69	6,24
9	Werkendam	N-B	4,86	6,57	46	Middelharnis	Z-H	3,39	5,73
10	Wierden	Ov	3,74	6,30	47	Baarle-Nassau	N-B	4,38	5,93
11	Meerlo-Wanssum	L	6,32	6,85	48	Dongen	N-B	5,24	6,13
12	Best	N-B	5,29	6,61	49	Goedereede	Z-H	3,52	5,74
13	Lingewaal	Gl	4,55	6,43	50	Woudenberg	Ut	5,48	6,16
14	Kessel	L	5,58	6,65	51	Overbetuwe	Gl	5,21	6,09
15	Groesbeek	Gl	5,25	6,56	52	Elburg	Gl	5,48	6,15
16	Gemert-Bakel	N-B	4,52	6,39	53	Wünseradiel	Fr	5,68	6,19
17	Heiloo	N-H	4,09	6,28	54	Boekel	N-B	5,18	6,08
18	Skarsterlân	Fr	5,79	6,64	55	Drimmelen	N-B	5,11	6,06
19	Gennep	L	5,00	6,45	56	Rozenburg	Z-H	5,63	6,17
20	Putten	Gl	5,31	6,50	57	Doesburg	Gl	5,91	6,23
21	Nunspeet	Gl	5,60	6,53	58	Veldhoven	N-B	5,83	6,19
22	Schijndel	N-B	4,82	6,33	59	Leidschendam-Voorburg	Z-H	5,62	6,13
23	Bellingwedde	Gr	5,05	6,37	60	Harenkarspel	N-H	4,53	5,88
24	Stede Broec	N-H	4,47	6,24	61	Margraten	L	6,47	6,31
25	Ameland	Fr	3,71	6,06	62	Duiven	Gl	5,14	6,01
26	Helden	L	5,26	6,40	63	Haren	Gr	4,72	5,92
27	Halderberge	N-B	5,62	6,48	64	Loon op Zand	N-B	5,32	6,05
28	Leek	Gr	4,92	6,27	65	Bronckhorst	Gl	3,93	5,73
29	Brielle	Z-H	4,00	6,06	66	Kampen	Ov	5,14	6,00
30	Huizen	N-H	4,74	6,21	67	Drechterland	N-H	4,73	5,90
31	Arcen en Velden	L	5,66	6,39	68	Veere	Z	4,58	5,86
32	Noord-Beveland	Z	4,95	6,22	69	Rijssen-Holtén	Ov	7,18	6,43
33	Vlagentwedde	Gr	4,08	6,01	70	Leudal	L	3,82	5,69
34	Staphorst	Ov	3,81	5,94	71	Goirle	N-B	5,78	6,12
35	Ferwerderadiel	Fr	5,30	6,26	72	Schinnen	L	5,48	6,05
36	Rijnwaarden	Gl	5,60	6,33	73	Strijen	Z-H	6,00	6,16
37	Dalfsen	Ov	5,48	6,29	74	Beemster	N-H	3,92	5,70
75	Bladel	N-B	5,31	6,00	112	Bolsward	Fr	8,07	6,41
76	Maasbree	L	4,95	5,92	113	Heemskerk	N-H	5,62	5,87
77	Zundert	N-B	5,06	5,93	114	Weert	L	6,33	6,02
78	Bergen (L)	L	6,76	6,30	115	Papendrecht	Z-H	7,33	6,24
79	Noordwijkerhout	Z-H	4,92	5,90	116	Woerden	Ut	5,38	5,80
80	Rucphen	N-B	4,69	5,84	117	Andijk	N-H	7,03	6,17
81	Noordoostpolder	Flevo	5,53	6,02	118	Graft-De Rijk	N-H	4,51	5,59
82	Ooststellingwerf	Fr	3,66	5,60	119	De Marne	Gr	6,62	6,05

Rang	Gemeente	Provincie	Score OZB	Cijfer	Rang	Gemeente	Provincie	Score OZB	Cijfer
83	Zevenaar	Gl	6,21	6,16	120	Aalburg	N-B	5,86	5,88
84	Roermond	L	6,58	6,24	121	Niedorp	N-H	4,32	5,54
85	Giessenlanden	Z-H	5,29	5,95	122	Leeuwarderadeel	Fr	6,80	6,09
86	Heemstede	N-H	6,45	6,20	123	Horst aan de Maas	L	8,11	6,37
87	Zijpe	N-H	5,12	5,90	124	Lemsterland	Fr	6,18	5,94
88	Littenseradiel	Fr	5,20	5,91	125	Kapelle	Z	7,77	6,29
89	IJsselstein	Ut	5,27	5,91	126	Asten	N-B	5,48	5,78
90	Lingewaard	Gl	6,56	6,19	127	Bergambacht	Z-H	8,14	6,37
91	Heusden	N-B	4,88	5,82	128	Baarn	Ut	5,35	5,75
92	Oss	N-B	6,25	6,12	129	Epe	Gl	4,50	5,56
93	Sliedrecht	Z-H	5,46	5,94	130	Coevorden	Dr	5,32	5,74
94	Schiermonnikoog	Fr	5,72	6,00	131	Mill en Sint Hubert	N-B	7,52	6,22
95	Eersel	N-B	5,09	5,85	132	Graafstroom	Z-H	6,57	6,00
96	Son en Breugel	N-B	5,25	5,89	133	Wymbritseradiel	Fr	5,15	5,68
97	Bussum	N-H	3,19	5,42	134	Teylingen	Z-H	5,88	5,83
98	Reeuwijk	Z-H	5,88	6,00	135	Hilvarenbeek	N-B	3,37	5,27
99	Oostflakkee	Z-H	5,51	5,92	136	Hardinxveld-Giessendam	Z-H	5,13	5,66
100	Lithoorn	N-H	5,18	5,84	137	Ommen	Ov	5,13	5,65
101	Maassluis	Z-H	6,66	6,16	138	Nijkerk	Gl	6,42	5,94
102	Vaals	L	5,87	5,98	139	Aalten	Gl	5,38	5,70
103	Sint-Michielsgestel	N-B	5,36	5,87	140	Lochem	Gl	4,88	5,58
104	Terneuzen	Z	9,16	6,71	141	Waalre	N-B	4,89	5,58
105	Edam-Volendam	N-H	6,32	6,08	142	Houten	Ut	7,39	6,13
106	De Walden	Dr	3,91	5,52	143	Weesp	N-H	6,19	5,86
107	Wervershoof	N-H	5,69	5,90	144	Opsterland	Fr	6,96	6,03
108	Lopik	Ut	5,28	5,81	145	Nieuwerkerk aan den IJssel	Z-H	6,01	5,82
109	Barneveld	Gl	5,53	5,86	146	Tilburg	N-B	7,07	6,06
110	Bennebroek	N-H	5,38	5,83	147	Haaksbergen	Ov	6,88	6,01
111	Hulst	Z	4,64	5,66	148	Rijswijk	Z-H	8,39	6,35
149	Veghel	N-B	5,60	5,72					
150	Hellendoorn	Ov	8,42	6,34					

2.5 Totaalscore

Van elk der vier pijlers is zoals gezegd een genormaliseerd getal ("standaardscore") berekend om ze op één noemer te kunnen brengen. Omdat niet iedere score op de verschillende indicatoren een even groot gewicht zou moeten hebben in de totaalscore, zijn door dertien deskundigen van MKB-Nederland en de Kamer van Koophandel vier wegingsfactoren bepaald. Zie de volgende tabel.

Pijler	Wegingsfactor
Tevredenheid van de ondernemers in de gemeente	35 %
Het imago van de gemeente bij ondernemers buiten de gemeente	15 %
Communicatie en beleid met betrekking tot het MKB	27 %
Gemeentelijke lasten	23 %

De combinatie van genormaliseerde scores per indicator en bijbehorende wegingsfactoren leidde na sommering tot een eindscore. Met deze eindscore is de rangorde bepaald. Net als bij bijvoorbeeld een allround-kampioenschap schaatsen kan in theorie de totaalwinnaar aldus een gemeente zijn, die op geen enkel onderdeel eerste is, maar in de breedte kennelijk het beste presteert.

Zoals wij in de eindlijst zien, valt dit voor Koggenland nog wel mee: tweemaal een eerste plaats. Maar toch ook plaatsen 281 en 104. Die eerste plaatsen tellen dus vrij zwaar door; niet alleen door de bijbehorende wegingsfactoren, maar ook door de relatieve score van de desbetreffende pijlers. Het volgende rekenvoorbeeld met de Nederlandse top-3 maakt dit duidelijk:

Gemeente	Tevredenheid (35%)			Imago (15%)			Communicatie & Beleid (27%)			Lasten (23%)			Totaal b+d+f+h
	stand. score (a)	a * 0,35 (b)	rang	stand. score (c)	c * 0,15 (d)	rang	stand. score (e)	e * 0,27 (f)	rang	stand. score (g)	g * 0,23 (h)	rang	
1. Koggenland	2,75	0,96	I	-0,07	-0,01	281	0,72	0,20	104	3,25	0,75	I	1,90
2. Helden	2,75	0,96	I	0,11	0,02	107	2,42	0,65	3	1,12	0,26	26	1,89
3. Skärsterlan	1,89	0,66	II	1,09	0,16	14	2,67	0,72	2	1,23	0,28	18	1,83

3. Ranglijst MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang lasten [23%]
1	Koggenland	Noord-Holland	1 (7,6)	281	104	1
2	Helden	Limburg	1 (7,6)	107	3	26
3	Skarsterlân	Fryslân	11 (7,2)	14	2	18
4	Bunschoten	Utrecht	3 (7,6)	301	13	7
5	Renswoude	Utrecht	4 (7,6)	239	82	2
6	Roermond	Limburg	6 (7,3)	21	7	84
7	Horst aan de Maas	Limburg	10 (7,2)	47	7	123
8	Ferwerderadiel	Fryslân	12 (7,2)	426	11	35
9	Wijchen	Gelderland	27 (7)	49	9	43
10	Bergambacht	Zuid-Holland	6 (7,3)	68	28	127
11	Beesel	Limburg	13 (7,2)	267	100	3
12	Kapelle	Zeeland	5 (7,4)	258	69	125
13	Dalfsen	Overijssel	22 (7)	66	51	37
14	Werkendam	Noord-Brabant	8 (7,2)	164	167	9
15	Leek	Groningen	38 (6,9)	26	62	28
16	Lisse	Zuid-Holland	25 (7)	52	20	197
17	Sneek	Fryslân	36 (6,9)	7	27	288
18	Rijswijk	Zuid-Holland	17 (7,1)	143	46	148
19	Tilburg	Noord-Brabant	115 (6,6)	31	5	146
20	Rijssen-Holten	Overijssel	39 (6,9)	54	46	69
21	Enschede	Overijssel	35 (6,9)	29	1	417
22	Oldenzaal	Overijssel	21 (7)	34	33	248
23	Uden	Noord-Brabant	69 (6,8)	15	23	172
24	Laarbeek	Noord-Brabant	32 (6,9)	284	110	6
25	Stede Broec	Noord-Holland	19 (7,1)	92	137	24
26	Tytsjerksteradiel	Fryslân	28 (7)	196	19	229
27	Breda	Noord-Brabant	126 (6,6)	3	17	250
28	Hoogeveen	Drenthe	71 (6,8)	72	6	254
29	Eindhoven	Noord-Brabant	145 (6,5)	1	31	238
30	Urk	Flevoland	55 (6,8)	366	10	204
31	Etten-Leur	Noord-Brabant	22 (7)	51	123	39
32	Leeuwarderadeel	Fryslân	24 (7)	376	50	122
33	Veenendaal	Utrecht	64 (6,8)	24	40	163
34	Houten	Utrecht	42 (6,9)	63	52	142
35	Bolsward	Fryslân	50 (6,8)	351	44	112
36	Brielle	Zuid-Holland	30 (6,9)	167	146	29
37	Hardenberg	Overijssel	139 (6,5)	23	4	327
38	Someren	Noord-Brabant	70 (6,8)	269	120	8
39	Veldhoven	Noord-Brabant	33 (6,9)	60	160	58
40	Sevenum	Limburg	124 (6,6)	159	39	40
41	Strijen	Zuid-Holland	43 (6,9)	342	90	73
42	Bladel	Noord-Brabant	51 (6,8)	133	81	75

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang lasten [23%]
43	Zwolle	Overijssel	67 (6,8)	5	56	350
44	Noord-Beveland	Zeeland	34 (6,9)	210	179	32
45	Overbetuwe	Gelderland	148 (6,5)	80	29	51
46	Deventer	Overijssel	56 (6,8)	35	24	343
47	Lopik	Utrecht	26 (7)	316	122	108
48	Terneuzen	Zeeland	28 (7)	429	97	104
49	Graafstroom	Zuid-Holland	17 (7,1)	254	192	132
50	Wierden	Overijssel	96 (6,7)	190	124	10
51	Schagen	Noord-Holland	52 (6,8)	44	92	184
52	Dongen	Noord-Brabant	44 (6,9)	250	164	48
53	Ten Boer	Groningen	14 (7,1)	106	116	331
54	Heiloo	Noord-Holland	75 (6,7)	382	147	17
55	Sint-Oedenrode	Noord-Brabant	66 (6,8)	318	49	217
56	Meerlo-Wanssum	Limburg	20 (7,1)	214	341	11
57	Amersfoort	Utrecht	48 (6,8)	6	125	320
58	Reeuwijk	Zuid-Holland	15 (7,1)	226	238	98
59	Alkmaar	Noord-Holland	84 (6,7)	17	109	156
60	Oosterhout	Noord-Brabant	61 (6,8)	64	99	160
61	Hellendoorn	Overijssel	121 (6,6)	136	41	150
62	Bronckhorst	Gelderland	179 (6,4)	96	32	65
63	Gemert-Bakel	Noord-Brabant	175 (6,4)	101	74	16
64	Helmond	Noord-Brabant	116 (6,6)	407	14	315
65	Nunspeet	Gelderland	120 (6,6)	83	136	21
66	Purmerend	Noord-Holland	68 (6,8)	134	87	168
67	Menaldumadeel	Fryslân	58 (6,8)	390	79	176
68	Staphorst	Overijssel	86 (6,7)	423	108	34
69	Gorinchem	Zuid-Holland	65 (6,8)	39	98	243
70	Veghel	Noord-Brabant	163 (6,5)	41	48	149
71	Sliedrecht	Zuid-Holland	63 (6,8)	115	158	93
72	Smallingerland	Fryslân	148 (6,5)	12	38	325
73	Vlagtwedde	Groningen	174 (6,4)	162	67	33
74	Groesbeek	Gelderland	148 (6,5)	153	126	15
75	Woensdrecht	Noord-Brabant	147 (6,5)	347	42	155
76	Duiven	Gelderland	182 (6,4)	70	60	62
77	Pekela	Groningen	41 (6,9)	425	58	340
78	Zoetermeer	Zuid-Holland	118 (6,6)	84	12	399
79	Edam-Volendam	Noord-Holland	16 (7,1)	238	325	105
80	Stadskanaal	Groningen	143 (6,5)	355	34	211
81	Oost Gelre	Gelderland	82 (6,7)	87	94	206
82	Weesp	Noord-Holland	39 (6,9)	393	190	143
83	Middelburg	Zeeland	102 (6,6)	108	84	175
84	Goes	Zeeland	114 (6,6)	13	105	284
85	Lochem	Gelderland	73 (6,7)	109	154	140
86	Heerhugowaard	Noord-Holland	46 (6,9)	30	132	339

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang lasten [23%]
87	Kampen	Overijssel	162 (6,5)	378	72	66
88	Maassluis	Zuid-Holland	126 (6,6)	313	90	101
89	Olst-Wijhe	Overijssel	71 (6,8)	256	75	294
90	Amstelveen	Noord-Holland	116 (6,6)	36	68	295
91	Beek	Limburg	48 (6,8)	129	113	304
92	Opmeer	Noord-Holland	108 (6,6)	183	78	205
93	Nieuwerkerk aan den IJssel	Zuid-Holland	99 (6,6)	189	112	145
94	Halderberge	Noord-Brabant	154 (6,5)	335	134	27
95	Best	Noord-Brabant	139 (6,5)	140	212	12
96	Waalwijk	Noord-Brabant	53 (6,8)	144	187	178
97	Bodegraven	Zuid-Holland	113 (6,6)	94	101	195
98	Leidschendam-Voorburg	Zuid-Holland	88 (6,7)	100	220	59
99	Gennep	Limburg	148 (6,5)	230	189	19
100	Wervershoof	Noord-Holland	47 (6,8)	246	233	107
101	Niedorp	Noord-Holland	99 (6,6)	294	161	121
102	Coevorden	Drenthe	208 (6,3)	149	59	130
103	Baarle-Nassau	Noord-Brabant	130 (6,6)	142	196	47
104	Woudenberg	Utrecht	74 (6,7)	268	256	50
105	Kessel	Limburg	83 (6,7)	348	320	14
106	Harlingen	Fryslân	144 (6,5)	118	86	225
107	Soest	Utrecht	128 (6,6)	124	213	44
108	Roerdalen	Limburg	37 (6,9)	360	356	42
109	Drechterland	Noord-Holland	93 (6,7)	187	226	67
110	Rotterdam	Zuid-Holland	78 (6,7)	439	15	386
111	Tubbergen	Overijssel	95 (6,7)	114	127	265
112	Goedereede	Zuid-Holland	135 (6,6)	237	202	49
113	Oisterwijk	Noord-Brabant	218 (6,3)	99	57	169
114	IJsselstein	Utrecht	148 (6,5)	76	178	89
115	Heerenveen	Fryslân	221 (6,3)	2	119	342
116	Rucphen	Noord-Brabant	130 (6,6)	306	184	80
117	Landsmeer	Noord-Holland	103 (6,6)	209	130	240
118	Echt-Susteren	Limburg	168 (6,4)	78	66	272
119	Barendrecht	Zuid-Holland	45 (6,9)	50	256	268
120	Marum	Groningen	142 (6,5)	330	96	215
121	Loon op Zand	Noord-Brabant	75 (6,7)	290	275	64
122	Harenkarspel	Noord-Holland	105 (6,6)	315	225	60
123	Spijkensisse	Zuid-Holland	89 (6,7)	418	107	291
124	Maasdonk	Noord-Brabant	9 (7,2)	318	315	364
125	Drimmelen	Noord-Brabant	98 (6,6)	229	250	55
126	Boxmeer	Noord-Brabant	93 (6,7)	86	207	186
127	Wûnseradiel	Fryslân	110 (6,6)	266	239	53
128	Heemskerk	Noord-Holland	91 (6,7)	184	230	113
129	Ede	Gelderland	200 (6,4)	25	52	341
130	Deurne	Noord-Brabant	289 (6,2)	71	42	192

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang lasten [23%]
131	Arnhem	Gelderland	186 (6.4)	37	17	418
132	Ermelo	Gelderland	169 (6.4)	168	30	365
133	Venlo	Limburg	193 (6.4)	416	25	329
134	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	Noord-Brabant	146 (6.5)	174	80	300
135	Lingewaard	Gelderland	223 (6.3)	242	106	90
136	Zaltbommel	Gelderland	84 (6.7)	69	206	276
137	Baarn	Utrecht	56 (6.8)	116	332	128
138	Apeldoorn	Gelderland	196 (6.4)	10	65	384
139	het Bildt	Fryslân	185 (6.4)	285	73	245
140	Woerden	Utrecht	90 (6.7)	53	318	116
141	Pijnacker-Nootdorp	Zuid-Holland	201 (6.3)	357	70	231
142	Raalte	Overijssel	228 (6.3)	85	61	252
143	Nuth	Limburg	92 (6.7)	207	129	344
144	Steenbergen	Noord-Brabant	166 (6.4)	231	221	45
145	Schijndel	Noord-Brabant	275 (6.2)	314	148	22
146	Eersel	Noord-Brabant	198 (6.4)	89	169	95
147	Oirschot	Noord-Brabant	104 (6.6)	234	228	153
148	Borne	Overijssel	60 (6.8)	304	197	337
149	Lansingerland	Zuid-Holland	242 (6.3)	88	76	199
150	Utrecht	Utrecht	282 (6.2)	4	121	303

4. Provincieranglijsten MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland

4.1 Drenthe

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Hoogeveen	Drenthe	1 (6,8)	6	1	8
2	Coevorden	Drenthe	3 (6,3)	11	3	2
3	Tynaarlo	Drenthe	2 (6,4)	7	6	3
4	Noordenveld	Drenthe	4 (6,2)	3	4	4
5	Emmen	Drenthe	5 (6,2)	2	2	12
6	Assen	Drenthe	10 (6)	1	5	10
7	Aa en Hunze	Drenthe	6 (6,2)	5	9	5
8	Borger-Oldoorn	Drenthe	8 (6,1)	9	8	6
9	De Walden	Drenthe	7 (6,2)	10	11	1
10	Meppel	Drenthe	11 (5,9)	4	7	11
11	Midden-Drenthe	Drenthe	9 (6)	8	10	7
12	Westerveld	Drenthe	12 (5,9)	12	12	9

4.2 Flevoland

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Urk	Flevoland	1 (6,8)	5	1	2
2	Almere	Flevoland	3 (6,2)	1	4	5
3	Noordoostpolder	Flevoland	6 (5,7)	3	3	1
4	Lelystad	Flevoland	2 (6,3)	6	2	6
5	Zeewolde	Flevoland	4 (5,9)	4	5	3
6	Dronten	Flevoland	5 (5,8)	2	6	4

4.3 Fryslân

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Skarsterlân	Fryslân	1 (7,2)	4	1	1
2	Ferwerderadiel	Fryslân	2 (7,2)	29	2	3
3	Sneek	Fryslân	5 (6,9)	2	4	21
4	Tytsjerksteradiel	Fryslân	4 (7)	11	3	19
5	Leeuwarderadeel	Fryslân	3 (7)	23	8	9
6	Bolsward	Fryslân	6 (6,8)	19	7	8
7	Menaldumadeel	Fryslân	7 (6,8)	25	10	15
8	Smallingerland	Fryslân	11 (6,5)	3	6	23
9	Harlingen	Fryslân	10 (6,5)	6	11	18
10	Heerenveen	Fryslân	15 (6,3)	1	12	26
11	Wûnseradiel	Fryslân	9 (6,6)	15	20	4
12	het Bildt	Fryslân	13 (6,4)	16	9	20
13	Dongeradeel	Fryslân	16 (6,3)	27	13	13
14	Doststellingwerf	Fryslân	17 (6,3)	13	18	5
15	Opsterland	Fryslân	12 (6,5)	7	24	12
16	Littenseradiel	Fryslân	21 (6,1)	17	14	6
17	Schiermonnikoog	Fryslân	8 (6,6)	12	30	7
18	Lemsterland	Fryslân	20 (6,2)	8	23	10
19	Kollumerland en Nieuwkruisland	Fryslân	18 (6,2)	28	21	16
20	Ameland	Fryslân	24 (5,9)	24	26	2
21	Gaasterlân-Sleat	Fryslân	19 (6,2)	5	22	27
22	Achtkarspelen	Fryslân	22 (6)	10	16	25
23	Franekeradeel	Fryslân	23 (6)	26	15	24
24	Wymbritseradiel	Fryslân	26 (5,8)	20	19	11
25	Weststellingwerf	Fryslân	25 (5,8)	9	17	29
26	Vlieland	Fryslân	14 (6,3)	21	29	28
27	Leeuwarden	Fryslân	27 (5,8)	31	5	31
28	Terschelling	Fryslân	28 (5,6)	14	27	14
29	Nijefurd	Fryslân	29 (5,6)	18	25	22
30	Dantumadeel	Fryslân	30 (5,3)	22	28	17
31	Boarnsterhim	Fryslân	31 (4,9)	30	31	30

4.4 Gelderland

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Wijchen	Gelderland	1 (7)	5	1	8
2	Overbetuwe	Gelderland	8 (6,5)	10	3	9
3	Bronckhorst	Gelderland	12 (6,4)	14	5	13
4	Nunspeet	Gelderland	5 (6,6)	12	19	5
5	Groesbeek	Gelderland	8 (6,5)	21	17	3
6	Duiven	Gelderland	13 (6,4)	9	7	12
7	Oost Gelre	Gelderland	3 (6,7)	13	11	26
8	Lochem	Gelderland	2 (6,7)	15	21	20
9	Ede	Gelderland	18 (6,4)	2	6	45
10	Arnhem	Gelderland	15 (6,4)	4	2	55
11	Ermelo	Gelderland	11 (6,4)	24	4	50
12	Lingewaard	Gelderland	24 (6,3)	35	14	15
13	Zaltbommel	Gelderland	4 (6,7)	8	25	38
14	Apeldoorn	Gelderland	17 (6,4)	1	9	51
15	Lingewaal	Gelderland	7 (6,5)	43	46	2
16	Barneveld	Gelderland	31 (6,3)	27	15	16
17	Tiel	Gelderland	22 (6,3)	17	10	34
18	Putten	Gelderland	46 (5,9)	19	12	4
19	Dude IJsselstreek	Gelderland	10 (6,5)	23	22	37
20	Harderwijk	Gelderland	29 (6,3)	11	20	25
21	Winterswijk	Gelderland	20 (6,3)	56	16	35
22	Nijkerk	Gelderland	19 (6,3)	16	28	18
23	Rijnwaarden	Gelderland	6 (6,6)	39	51	6
24	Doesburg	Gelderland	27 (6,3)	43	36	11
25	Elburg	Gelderland	37 (6,1)	48	26	10
26	Wageningen	Gelderland	14 (6,4)	22	23	48
27	Heumen	Gelderland	39 (6,1)	36	31	7
28	Oldebroek	Gelderland	36 (6,1)	54	13	40
29	Aalten	Gelderland	33 (6,2)	26	33	19
30	Zevenaar	Gelderland	43 (6)	7	29	14
31	Culemborg	Gelderland	23 (6,3)	25	30	39
32	Westervoort	Gelderland	28 (6,3)	51	35	32
33	West Maas en Waal	Gelderland	40 (6,1)	49	27	33
34	Geldermalsen	Gelderland	30 (6,3)	34	49	21
35	Renkum	Gelderland	34 (6,2)	32	32	41
36	Maasdriel	Gelderland	25 (6,3)	52	34	49
37	Millingen aan de Rijn	Gelderland	21 (6,3)	53	45	43
38	Montferland	Gelderland	38 (6,1)	45	41	24
39	Zutphen	Gelderland	42 (6)	20	24	47
40	Rozendaal	Gelderland	26 (6,3)	47	56	1
41	Ubbergen	Gelderland	16 (6,4)	33	39	52
42	Doetinchem	Gelderland	52 (5,7)	3	18	42
43	Druten	Gelderland	45 (5,9)	41	42	28
44	Brummen	Gelderland	32 (6,2)	46	52	27
45	Beuningen	Gelderland	35 (6,1)	31	43	53
46	Hattem	Gelderland	53 (5,6)	37	37	29
47	Neder-Betuwe	Gelderland	47 (5,8)	30	48	36
48	Epe	Gelderland	55 (5,5)	38	40	17
49	Berkelland	Gelderland	44 (6)	29	44	54
50	Scherpenzeel	Gelderland	40 (6,1)	50	55	23

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
51	Buren	Gelderland	49 (5,7)	55	47	46
52	Heerde	Gelderland	48 (5,8)	40	53	31
53	Rheden	Gelderland	54 (5,6)	18	50	44
54	Voorst	Gelderland	56 (5,2)	28	38	22
55	Neerijnen	Gelderland	51 (5,7)	42	54	30
56	Nijmegen	Gelderland	50 (5,7)	6	8	56

4.5 Groningen

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Leek	Groningen	2 (6,9)	1	4	2
2	Ten Boer	Groningen	1 (7,1)	4	7	15
3	Vlagtwedde	Groningen	9 (6,4)	5	5	3
4	Pekela	Groningen	3 (6,9)	21	3	16
5	Stadskanaal	Groningen	8 (6,5)	15	1	9
6	Marum	Groningen	7 (6,5)	12	6	10
7	Haren	Groningen	5 (6,5)	2	20	4
8	Veendam	Groningen	11 (6,4)	19	10	8
9	Slochteren	Groningen	14 (6,3)	10	9	6
10	Appingedam	Groningen	4 (6,6)	9	8	17
11	Menterwolde	Groningen	6 (6,5)	13	14	13
12	Groningen	Groningen	17 (6,1)	3	2	21
13	Zuidhorn	Groningen	18 (6)	8	16	7
14	De Marne	Groningen	19 (6)	23	13	5
15	Bellingwedde	Groningen	12 (6,3)	7	24	1
16	Bedum	Groningen	16 (6,1)	14	18	12
17	Eemsum	Groningen	13 (6,3)	20	17	19
18	Hoogezand-Sappemeer	Groningen	15 (6,1)	11	11	20
19	Scheemda	Groningen	10 (6,4)	6	19	22
20	Grootegast	Groningen	22 (5,6)	17	15	11
21	Winsum	Groningen	20 (5,8)	22	21	18
22	Winschoten	Groningen	21 (5,7)	16	12	23
23	Loppersum	Groningen	24 (5,4)	18	23	14
24	Reiderland	Groningen	23 (5,5)	24	25	25
25	Delfzijl	Groningen	25 (5)	25	22	24

4.6 Limburg

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Helden	Limburg	1 (7,6)	8	1	5
2	Roermond	Limburg	2 (7,3)	2	2	14
3	Horst aan de Maas	Limburg	3 (7,2)	5	2	17
4	Beesel	Limburg	4 (7,2)	24	11	1
5	Sevenum	Limburg	11 (6,6)	14	8	7
6	Meerlo-Wanssum	Limburg	5 (7,1)	18	31	2
7	Beek	Limburg	7 (6,8)	11	12	25
8	Gennep	Limburg	12 (6,5)	21	18	4
9	Kessel	Limburg	8 (6,7)	31	27	3
10	Roerdalen	Limburg	6 (6,9)	32	33	8
11	Echt-Susteren	Limburg	16 (6,4)	6	9	23
12	Venlo	Limburg	18 (6,4)	38	4	29
13	Nuth	Limburg	9 (6,7)	16	14	30
14	Maasbree	Limburg	17 (6,4)	33	19	12
15	Nederweert	Limburg	12 (6,5)	12	13	27
16	Weert	Limburg	40 (5,7)	3	5	16
17	Meerssen	Limburg	10 (6,6)	15	28	18
18	Venray	Limburg	26 (6,1)	4	7	32
19	Schinnen	Limburg	20 (6,3)	17	21	11
20	Margraten	Limburg	25 (6,1)	10	20	9
21	Bergen (L)	Limburg	24 (6,2)	20	30	13
22	Arcen en Velden	Limburg	26 (6,1)	28	32	6
23	Eijsden	Limburg	23 (6,2)	19	24	19
24	Maastricht	Limburg	30 (5,9)	1	15	36
25	Heerlen	Limburg	28 (6,1)	40	10	28
26	Kerkrade	Limburg	19 (6,3)	39	17	38
27	Stein	Limburg	15 (6,5)	13	38	21
28	Mook en Middelaar	Limburg	14 (6,5)	26	29	37
29	Leudal	Limburg	38 (5,7)	9	26	10
30	Landgraaf	Limburg	31 (5,9)	22	16	39
31	Maasgouw	Limburg	35 (5,9)	25	23	26
32	Vaals	Limburg	34 (5,9)	36	34	15
33	Valkenburg aan de Geul	Limburg	29 (5,9)	29	22	34
34	Sittard-Geleen	Limburg	36 (5,8)	7	6	40
35	Simpelveld	Limburg	22 (6,2)	27	39	31
36	Gulpen-Wittem	Limburg	21 (6,2)	23	40	33
37	Meijel	Limburg	32 (5,9)	35	36	22
38	Brunssum	Limburg	33 (5,9)	37	25	35
39	Voerendaal	Limburg	37 (5,8)	30	35	24
40	Onderbanken	Limburg	39 (5,7)	34	37	20

4.7 Noord-Brabant

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Werkendam	Noord-Brabant	1 (7,2)	27	29	3
2	Tilburg	Noord-Brabant	17 (6,6)	5	1	30
3	Uden	Noord-Brabant	11 (6,8)	4	4	38
4	Laarbeek	Noord-Brabant	4 (6,9)	46	16	1
5	Breda	Noord-Brabant	20 (6,6)	2	3	51
6	Eindhoven	Noord-Brabant	25 (6,5)	1	5	49
7	Etten-Leur	Noord-Brabant	3 (7)	8	19	8
8	Someren	Noord-Brabant	12 (6,8)	43	18	2
9	Veldhoven	Noord-Brabant	5 (6,9)	10	27	14
10	Bladel	Noord-Brabant	7 (6,8)	21	14	17
11	Dongen	Noord-Brabant	6 (6,9)	42	28	11
12	Sint-Dedenrode	Noord-Brabant	10 (6,8)	53	10	48
13	Dosterhout	Noord-Brabant	9 (6,8)	11	15	34
14	Gemert-Bakel	Noord-Brabant	32 (6,4)	19	12	5
15	Helmond	Noord-Brabant	18 (6,6)	68	2	59
16	Veghel	Noord-Brabant	29 (6,5)	6	9	31
17	Woensdrecht	Noord-Brabant	27 (6,5)	60	6	33
18	Halderberge	Noord-Brabant	28 (6,5)	57	20	7
19	Best	Noord-Brabant	24 (6,5)	22	39	4
20	Waalwijk	Noord-Brabant	8 (6,8)	24	35	41
21	Baarle-Nassau	Noord-Brabant	21 (6,6)	23	36	10
22	Disterwijk	Noord-Brabant	40 (6,3)	18	11	36
23	Rucphen	Noord-Brabant	21 (6,6)	51	34	19
24	Loon op Zand	Noord-Brabant	13 (6,7)	48	53	15
25	Maasdonk	Noord-Brabant	2 (7,2)	53	59	62
26	Drimmelen	Noord-Brabant	15 (6,6)	37	47	13
27	Boxmeer	Noord-Brabant	14 (6,7)	15	37	44
28	Deurne	Noord-Brabant	49 (6,2)	12	6	45
29	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	Noord-Brabant	26 (6,5)	29	13	58
30	Steenbergen	Noord-Brabant	30 (6,4)	38	40	9
31	Schijndel	Noord-Brabant	46 (6,2)	52	22	6
32	Eersel	Noord-Brabant	36 (6,4)	16	30	22
33	Dirschot	Noord-Brabant	16 (6,6)	39	42	32
34	Asten	Noord-Brabant	38 (6,3)	13	24	26
35	Boekel	Noord-Brabant	43 (6,3)	25	25	12
36	Bergen op Zoom	Noord-Brabant	41 (6,3)	7	8	63
37	Waalre	Noord-Brabant	19 (6,6)	49	44	29
38	Goirle	Noord-Brabant	35 (6,4)	30	38	16
39	Geldrop-Mierlo	Noord-Brabant	45 (6,2)	47	17	39
40	Son en Breugel	Noord-Brabant	47 (6,2)	45	26	23
41	Den Bosch	Noord-Brabant	34 (6,4)	3	21	67
42	Aalburg	Noord-Brabant	21 (6,6)	56	62	25
43	Moerdijk	Noord-Brabant	48 (6,2)	17	30	50
44	Geertruidenberg	Noord-Brabant	31 (6,4)	61	54	46
45	Sint-Michielsgestel	Noord-Brabant	39 (6,3)	40	60	24
46	Oss	Noord-Brabant	56 (5,9)	20	32	21
47	Zundert	Noord-Brabant	42 (6,3)	28	65	18
48	Woudrichem	Noord-Brabant	37 (6,3)	62	46	56
49	Heusden	Noord-Brabant	50 (6)	26	43	20
50	Valkenswaard	Noord-Brabant	44 (6,2)	14	55	55

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
51	Cuijk	Noord-Brabant	61 (5,7)	36	23	42
52	Landerd	Noord-Brabant	52 (6)	44	45	37
53	Reusel-De Mierden	Noord-Brabant	55 (5,9)	64	41	47
54	Berneheze	Noord-Brabant	51 (6)	34	49	53
55	Lith	Noord-Brabant	33 (6,4)	50	51	68
56	Hilvarenbeek	Noord-Brabant	54 (5,9)	33	66	28
57	Gilze en Rijen	Noord-Brabant	62 (5,7)	35	49	43
58	Boxtel	Noord-Brabant	59 (5,8)	41	33	64
59	Cranendonck	Noord-Brabant	57 (5,9)	59	57	57
60	Mill en Sint Hubert	Noord-Brabant	65 (5,6)	32	48	27
61	Bergeijk	Noord-Brabant	64 (5,6)	65	58	40
62	Heeze-Leende	Noord-Brabant	58 (5,8)	55	61	61
63	Haaren	Noord-Brabant	53 (5,9)	67	64	66
64	Sint Anthonis	Noord-Brabant	63 (5,7)	63	67	35
65	Vught	Noord-Brabant	60 (5,8)	31	63	65
66	Rosendaal	Noord-Brabant	67 (5,3)	9	52	60
67	Grave	Noord-Brabant	68 (5,1)	66	56	54
68	Alphen-Chaam	Noord-Brabant	66 (5,4)	58	68	52

4.8 Noord-Holland

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Koggenland	Noord-Holland	1 (7,6)	34	7	1
2	Stede Broec	Noord-Holland	3 (7,1)	10	11	4
3	Schagen	Noord-Holland	7 (6,8)	6	5	27
4	Heiloo	Noord-Holland	11 (6,7)	53	13	3
5	Alkmaar	Noord-Holland	13 (6,7)	3	8	22
6	Purmerend	Noord-Holland	10 (6,8)	13	4	25
7	Edam-Volendam	Noord-Holland	2 (7,1)	28	36	13
8	Weesp	Noord-Holland	4 (6,9)	55	17	20
9	Heerhugowaard	Noord-Holland	5 (6,9)	4	10	49
10	Amstelveen	Noord-Holland	23 (6,6)	5	1	43
11	Opmeer	Noord-Holland	21 (6,6)	22	3	30
12	Wervershoof	Noord-Holland	6 (6,8)	29	26	14
13	Niedorp	Noord-Holland	17 (6,6)	36	15	19
14	Drechterland	Noord-Holland	16 (6,7)	24	24	7
15	Landsmeer	Noord-Holland	18 (6,6)	26	9	35
16	Harenkarspel	Noord-Holland	19 (6,6)	41	23	6
17	Heemskerk	Noord-Holland	15 (6,7)	23	25	16
18	Haarlem	Noord-Holland	39 (6,3)	1	14	39
19	Beemster	Noord-Holland	41 (6,3)	48	20	8
20	Anna Paulowna	Noord-Holland	26 (6,5)	30	18	45
21	Hoorn	Noord-Holland	43 (6,2)	7	12	33
22	Schermer	Noord-Holland	9 (6,8)	42	39	38
23	Zandvoort	Noord-Holland	29 (6,4)	21	19	36
24	Haarlemmermeer	Noord-Holland	33 (6,3)	2	6	57
25	Huizen	Noord-Holland	34 (6,3)	12	38	5
26	Zijpe	Noord-Holland	30 (6,4)	51	33	10
27	Wormerland	Noord-Holland	27 (6,5)	31	30	23
28	Heemstede	Noord-Holland	14 (6,7)	25	47	9
29	Diemen	Noord-Holland	24 (6,6)	18	32	40
30	Haarlemmerliede en Spaarnwoude	Noord-Holland	20 (6,6)	42	42	24
31	Naarden	Noord-Holland	22 (6,6)	9	43	32
32	Andijk	Noord-Holland	28 (6,5)	50	40	17
33	Langedijk	Noord-Holland	35 (6,3)	38	29	29
34	Laren	Noord-Holland	12 (6,7)	15	55	28
35	Bloemendaal	Noord-Holland	8 (6,8)	19	56	37
36	Graft-De Rijp	Noord-Holland	31 (6,4)	42	45	18
37	Enkhuizen	Noord-Holland	38 (6,3)	40	16	53
38	Zeevang	Noord-Holland	37 (6,3)	45	33	41
39	Medemblik	Noord-Holland	48 (6,1)	47	31	34
40	Oostzaan	Noord-Holland	49 (6,1)	56	28	42
41	Bergen (NH)	Noord-Holland	32 (6,4)	35	41	51
42	Beverwijk	Noord-Holland	44 (6,2)	58	37	47
43	Velsen	Noord-Holland	46 (6,2)	17	22	58
44	Aalsmeer	Noord-Holland	45 (6,2)	14	51	31
45	Lithoorn	Noord-Holland	42 (6,2)	54	58	12
46	Bussum	Noord-Holland	51 (6)	11	50	11
47	Bennebroek	Noord-Holland	35 (6,3)	49	60	15
48	Wieringen	Noord-Holland	47 (6,1)	46	57	21
49	Texel	Noord-Holland	57 (5,6)	59	52	2

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
50	Duder-Amstel	Noord-Holland	40 (6,3)	39	48	56
51	Castricum	Noord-Holland	55 (5,8)	20	35	50
52	Wieringermeer	Noord-Holland	54 (5,8)	8	46	44
53	Blaricum	Noord-Holland	25 (6,6)	37	44	61
54	Uitgeest	Noord-Holland	53 (5,9)	32	49	46
55	Wijdmeren	Noord-Holland	56 (5,7)	33	53	26
56	Zaanstad	Noord-Holland	58 (5,6)	57	20	59
57	Muiden	Noord-Holland	50 (6,1)	27	59	55
58	Hilversum	Noord-Holland	59 (5,6)	16	54	48
59	Den Helder	Noord-Holland	60 (5,2)	60	27	60
60	Waterland	Noord-Holland	61 (4,7)	52	61	54
61	Amsterdam	Noord-Holland	52 (5,9)	61	2	52

4.9 Overijssel

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Dalfsen	Overijssel	2 (7)	9	7	3
2	Rijssen-Holten	Overijssel	4 (6,9)	6	6	5
3	Enschede	Overijssel	3 (6,9)	3	1	25
4	Oldenzaal	Overijssel	1 (7)	4	4	11
5	Hardenberg	Overijssel	13 (6,5)	2	2	18
6	Zwolle	Overijssel	7 (6,8)	1	8	21
7	Deventer	Overijssel	5 (6,8)	5	3	20
8	Wierden	Overijssel	11 (6,7)	17	15	1
9	Hellendoorn	Overijssel	12 (6,6)	13	5	8
10	Staphorst	Overijssel	9 (6,7)	24	14	2
11	Kampen	Overijssel	14 (6,5)	23	11	4
12	Olst-Wijhe	Overijssel	8 (6,8)	18	12	16
13	Tubbergen	Overijssel	10 (6,7)	11	16	14
14	Raalte	Overijssel	15 (6,3)	10	9	12
15	Borne	Overijssel	6 (6,8)	20	21	19
16	Hof van Twente	Overijssel	16 (6,3)	12	19	15
17	Twenterand	Overijssel	20 (6,1)	19	18	10
18	Dinkelland	Overijssel	21 (6)	15	20	9
19	Haaksbergen	Overijssel	17 (6,2)	16	24	7
20	Almelo	Overijssel	18 (6,2)	25	10	22
21	Steenwijkerland	Overijssel	22 (5,9)	8	13	17
22	Hengelo	Overijssel	19 (6,1)	7	17	24
23	Ommen	Overijssel	23 (5,8)	14	22	6
24	Losser	Overijssel	24 (5,8)	22	23	13
25	Zwartewaterland	Overijssel	25 (5,2)	21	25	23

4.10 Utrecht

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Bunschoten	Utrecht	1 (7,6)	24	1	2
2	Renswoude	Utrecht	2 (7,6)	18	4	1
3	Veenendaal	Utrecht	7 (6,8)	3	2	13
4	Houten	Utrecht	4 (6,9)	6	3	10
5	Lopik	Utrecht	3 (7)	25	6	7
6	Amersfoort	Utrecht	5 (6,8)	2	7	23
7	Woudenberg	Utrecht	8 (6,7)	20	11	5
8	Soest	Utrecht	10 (6,6)	11	9	4
9	IJsselstein	Utrecht	12 (6,5)	7	8	6
10	Baarn	Utrecht	6 (6,8)	9	18	9
11	Woerden	Utrecht	9 (6,7)	5	16	8
12	Utrecht	Utrecht	19 (6,2)	1	5	21
13	Wijk bij Duurstede	Utrecht	13 (6,5)	17	10	14
14	De Ronde Venen	Utrecht	20 (6,1)	12	17	3
15	Rhenen	Utrecht	11 (6,6)	23	23	15
16	Breukelen	Utrecht	16 (6,3)	13	14	18
17	Leusden	Utrecht	14 (6,4)	21	20	20
18	Vianen	Utrecht	15 (6,4)	19	22	22
19	De Bilt	Utrecht	17 (6,2)	8	19	19
20	Eemnes	Utrecht	23 (6,1)	16	21	11
21	Utrechtse Heuvelrug	Utrecht	22 (6,1)	10	25	17
22	Nieuwegein	Utrecht	24 (6,1)	14	12	26
23	Abcoude	Utrecht	21 (6,1)	29	24	24
24	Maarssen	Utrecht	25 (6)	28	13	28
25	Montfoort	Utrecht	18 (6,2)	22	26	27
26	Zeist	Utrecht	28 (5,6)	4	15	25
27	Dudewater	Utrecht	26 (5,7)	15	27	12
28	Bunnik	Utrecht	27 (5,6)	27	28	29
29	Loenen	Utrecht	29 (5)	26	29	16

4.11 Zeeland

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Kapelle	Zeeland	1 (7,4)	6	1	5
2	Noord-Beveland	Zeeland	3 (6,9)	4	8	1
3	Terneuzen	Zeeland	2 (7)	13	3	3
4	Middelburg	Zeeland	5 (6,6)	2	2	6
5	Goes	Zeeland	6 (6,6)	1	5	11
6	Reimerswaal	Zeeland	8 (6,4)	7	4	9
7	Hulst	Zeeland	9 (6,3)	8	7	4
8	Borsele	Zeeland	4 (6,6)	10	11	7
9	Tholen	Zeeland	7 (6,4)	9	9	10
10	Veere	Zeeland	10 (6,2)	11	10	2
11	Sluis	Zeeland	12 (5,4)	5	6	8
12	Viissingen	Zeeland	11 (5,7)	12	13	13
13	Schouwen-Duiveland	Zeeland	13 (5,1)	3	12	12

4.12 Zuid-Holland

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
1	Bergambacht	Zuid-Holland	1 (7,3)	6	4	14
2	Lisse	Zuid-Holland	5 (7)	5	3	23
3	Rijswijk	Zuid-Holland	3 (7,1)	22	5	19
4	Brielle	Zuid-Holland	6 (6,9)	29	19	1
5	Strijen	Zuid-Holland	8 (6,9)	56	9	6
6	Graafstroom	Zuid-Holland	3 (7,1)	45	23	15
7	Reeuwijk	Zuid-Holland	2 (7,1)	39	34	10
8	Gorinchem	Zuid-Holland	12 (6,8)	3	11	33
9	Sliedrecht	Zuid-Holland	11 (6,8)	17	21	9
10	Zoetermeer	Zuid-Holland	23 (6,6)	8	1	68
11	Maassluis	Zuid-Holland	25 (6,6)	52	9	12
12	Nieuwerkerk aan den IJssel	Zuid-Holland	20 (6,6)	31	15	18
13	Bodegraven	Zuid-Holland	22 (6,6)	11	12	22
14	Leidschendam-Voorburg	Zuid-Holland	17 (6,7)	14	32	5
15	Rotterdam	Zuid-Holland	13 (6,7)	77	2	63
16	Goedereede	Zuid-Holland	26 (6,6)	41	26	3
17	Barendrecht	Zuid-Holland	9 (6,9)	4	38	37
18	Spijkernisse	Zuid-Holland	18 (6,7)	71	13	42
19	Pijnacker-Nootdorp	Zuid-Holland	33 (6,3)	59	6	30
20	Lansingerland	Zuid-Holland	38 (6,3)	9	7	25
21	Alphen aan den Rijn	Zuid-Holland	27 (6,5)	1	20	46
22	Leerdam	Zuid-Holland	15 (6,7)	65	17	55
23	Degstgeest	Zuid-Holland	16 (6,7)	36	44	31
24	Leiderdorp	Zuid-Holland	24 (6,6)	47	39	24
25	Oud-Beijerland	Zuid-Holland	30 (6,4)	7	18	49
26	Korendijk	Zuid-Holland	10 (6,8)	64	60	28
27	Hendrik-Ido-Ambacht	Zuid-Holland	14 (6,7)	20	35	66
28	Noordwijkerhout	Zuid-Holland	32 (6,4)	24	51	7
29	Zoeterwoude	Zuid-Holland	19 (6,7)	38	48	48
30	Cromstrijen	Zuid-Holland	6 (6,9)	18	63	51
31	Katwijk	Zuid-Holland	35 (6,3)	26	22	38
32	Hardinxveld-Giessendam	Zuid-Holland	21 (6,6)	34	59	17
33	Noordwijk	Zuid-Holland	40 (6,2)	28	27	40
34	Giessenlanden	Zuid-Holland	42 (6,2)	49	50	8
35	Ridderkerk	Zuid-Holland	31 (6,4)	13	47	39
36	Alkemade	Zuid-Holland	45 (6,2)	46	28	35
37	Voorschoten	Zuid-Holland	48 (6,1)	37	25	32
38	Zederik	Zuid-Holland	59 (5,9)	35	28	20
39	Albrandswaard	Zuid-Holland	28 (6,5)	32	45	62
40	Hillegom	Zuid-Holland	49 (6,1)	73	36	27
41	Wassenaar	Zuid-Holland	29 (6,4)	30	41	59
42	Capelle aan den IJssel	Zuid-Holland	40 (6,2)	19	46	43
43	Papendrecht	Zuid-Holland	57 (6)	42	40	13
44	Westland	Zuid-Holland	49 (6,1)	2	33	52
45	Oostflakkee	Zuid-Holland	54 (6)	51	49	11
46	Middelharnis	Zuid-Holland	52 (6,1)	23	58	2
47	Liesveld	Zuid-Holland	34 (6,3)	44	52	47
48	Maardrecht	Zuid-Holland	53 (6,1)	43	24	53
49	Binnenmaas	Zuid-Holland	43 (6,2)	58	64	21

Rang 2008	Gemeente	Provincie	Rang tevredenheid [35%] (rapportcijfer)	Rang Imago [15%]	Rang Communicatie & Beleid [27%]	Rang Lasten [23%]
50	Den Haag	Zuid-Holland	56 (6)	76	8	64
51	Teylingen	Zuid-Holland	47 (6,1)	40	65	16
52	Hellevoetsluis	Zuid-Holland	63 (5,8)	27	37	34
53	Nieuwkoop	Zuid-Holland	55 (6)	25	31	67
54	Zwijndrecht	Zuid-Holland	39 (6,3)	16	53	70
55	Midden-Delfland	Zuid-Holland	46 (6,2)	33	68	26
56	Krimpen aan den IJssel	Zuid-Holland	37 (6,3)	21	55	71
57	Schiedam	Zuid-Holland	67 (5,6)	72	16	65
58	Nieuw-Lekkerland	Zuid-Holland	36 (6,3)	60	74	45
59	Gouda	Zuid-Holland	61 (5,8)	75	54	44
60	Nederlek	Zuid-Holland	51 (6,1)	70	66	58
61	Rozenburg	Zuid-Holland	44 (6,2)	68	77	4
62	Waddinxveen	Zuid-Holland	66 (5,6)	12	43	57
63	Dordrecht	Zuid-Holland	74 (5,3)	66	14	69
64	Rijnwoude	Zuid-Holland	58 (6)	61	71	60
65	Jacobswoude	Zuid-Holland	60 (5,9)	54	73	54
66	Zevenhuizen-Moerkapelle	Zuid-Holland	71 (5,4)	55	57	36
67	Vlaardingen	Zuid-Holland	64 (5,8)	63	56	74
68	Westvoorne	Zuid-Holland	73 (5,3)	50	67	29
69	Schoonhoven	Zuid-Holland	68 (5,5)	48	72	50
70	Dirksland	Zuid-Holland	77 (5,2)	57	62	41
71	Delft	Zuid-Holland	76 (5,3)	10	42	75
72	Alblasserdam	Zuid-Holland	70 (5,5)	15	61	73
73	Duderkerk	Zuid-Holland	65 (5,7)	62	76	61
74	Boskoop	Zuid-Holland	62 (5,8)	53	70	76
75	Bernisse	Zuid-Holland	68 (5,5)	67	69	72
76	Leiden	Zuid-Holland	75 (5,3)	74	30	77
77	Vlist	Zuid-Holland	72 (5,4)	69	75	56